

Molt il·lustre alcalde, regidors, autoritats, veïnes i veïns de Vilallonga del Camp, bon vespre.

Sóc dels que he defensat, des de sempre, que els pregons de Festa Major els haurien de fer la gent de la vila o del poble. Sou vosaltres, els que viviu el dia a dia de Vilallonga del Camp, qui, des de dins, podeu convertir en paraules el conjunt de sentiments que us poden engrescar a viure plenament la vostra Festa. Per això vull agrair especialment a l'Ajuntament la seva gentilesa per oferir-me, tot i ser un foraster –malgrat que pugui considerar-me un veí proper del mateix Camp– la possibilitat d'adreçar-vos aquest pregó que marca l'inici de la vostra Festa Major de Sant Abdon –o Sant Abdó,– i Sant Senén i poder intentar, per tant, animar-vos i encoratjar-vos, enguany, a viure la festa amb la plenitud que tots plegats us mereixeu.

Per a mi avui és un dia una mica especial. El dia 29 de juliol, a casa, fèiem festa. I fèiem festa per dos motius: no és que tinguéssim cap Marta, no us penseu; aquest dia els pares celebraven l'aniversari de casament i, com a torna, celebràvem, a l'avançada, el sant de l'avi Abdon (no Abdó) Estalella. Per això, quan em van proposar de fer el pregó de la vostra festa em va fer una il·lusió especial ja que amb aquest avi de nom atípic –els avis dels meus amics es deien Joan, Josep, Antoni o Manel, per exemple, però cap ni Abdon, ni Senen– amb aquest avi, com deia, hi havia una complicitat singular i també perquè, des de sempre, m'ha fet una certa gràcia aquests sants que van de dos en dos, com Sant Cosme i Sant Damià o els vostres copatrons; cosa que fa que en comptes de dos Sants protectors, en tingueu tres, aquests dos i l'altre, que vetllen per vosaltres.

Vilallonga té un nord i un sud. Algú potser considerarà –i no li trec pas part de raó– que dir això és una veritable bestiesa. Tot té un nord i un sud, o pot tenir-los, si el poses en qualsevol punt de la geografia que tenim a l'abast. Però deixeu-me repetir-ho: Vilallonga té un nord i un sud.

Si un capvespre d'estiu, d'aquells que hem tingut fa quatre dies que semblen de mig setembre, accediu al poble pel nord, segurament us semblarà que poca cosa hagi canviat d'aquella vila arrelada a la terra, d'ànima pagesa, que descriuen les geografies antigues, com la dirigida, ara fa un segle, per Carreras Candi. Mentre les muntanyes intenten dibuixar una línia fina que les diferenciï de la llum del capvespre, sobre el Camp, sobre la plana, hi plana un tàlem fet de núvols que anuncien tempesta; hom pot sentir, quan arriba a Vilallonga, si és que esmola de manera adient els sentits: l'olor de terra fecunda que omple els narius de segles i segles de vivències al voltant dels conreus.

Avellaners alterosos, orgullosos de ser testimonis d'una de les fonts de riquesa del nostre Camp, ens reben amb un posat un xic arrogant, refregant-nos pel nas que són supervivents d'una època que, en d'altres llocs, ja fa anys que ja ha deixat d'existir. Els olivers mil·lenaris s'ho miren com la gent gran que seu al pedrís de la plaça vigila la canalla que juga a fet i amagar. *Ves que els han d'explicar, a ells, que n'han vist de tots colors.*

Semblarà que us cridin; feu-los cas. Si aneu amb cotxe busqueu un bon recer per aturar-lo; si aneu a peu no us cal. Seieu sense manies al terra humit, no de pluja, ni d'aigua de mina; sinó amarat de múltiples suors dels qui han cercat un futur millor en aquella terra i

de milers de gotes de rosada amb què la natura ha premiat llur esforç, i ompliu-vos l'esperit de les fragàncies amb què la terra intenta seduir-nos i fer-nos per sempre seus, abans que ens arribi l'hora definitiva de fondre'ns-hi eternament.

Repengeu –*arrepengeu*, com diem aquí, malgrat que la normativa lingüística arrufi el nas, una mica enutjada– l'esquena sobre el tronc fins sentir com l'escorça us pessigolleja l'ànima a través de l'esquena. Tanqueu els ulls i noteu com la saba que puja i baixa, enderiada a alimentar les fulles a qui considera filles legítimes, us passa a la sang tot allò que, des de fa segles, arrossega. Torneu a obrir els ulls i veureu davant vostre un paisatge un xic desconegut on, fins i tot, hi falta l'oliver que us fa de respalller. Els arbres tenen memòria però la terra encara en té més. Com a espectadors privilegiats d'un teatre màgic o d'una atracció de fira, en aquest paisatge hi veureu passar gent. Gent que s'enamora d'una terra situada en una plana singular, a recer d'unes muntanyes properes i d'una mar blava i fecunda. Gent que, se n'enamora i hi planta cabana. Gent que, en diversos indrets propers, forma petites comunitats civilitzades que comencen sembrar la llavor que els unirà amb llaços de sang espessa i lluent i de sentiments delicats i primíssims, de la textura del cristall fi, amb una terra que es conjuraran a no abandonar mai més, a no ser que algú s'entesti a fer-los fora amb violència suficient.

Més tard veureu venir els que plantaran els olivers i com de mica a mica, a batzegades, diverses poblacions aniran consolidant-se i creixent fins a esdevenir viles d'aquella anomenada Catalunya Nova que, farta de veure com diversos pobles s'han esbatussat a pleret,

cerca una mica de pau. Terra de frontera, que li costarà veure com arriba la pau i que passarà, com una pilota, a mans de diversos senyors que la faran servir, segons convingui, com la millor moneda de canvi per saldar deutes o assegurar-se un bocí de cel. Terra de frontera que li tocarà viure episodis terribles que costaran d'escriure. L'oliver s'esborronarà, fins i tot notareu com s'encongeix una mica, quan recordi les lluites fraticides que han inundat el nostre Camp de sang de germans innocents occits per aquells veïns d'ànima enverinada. L'oliver pot arribar a entendre que s'arribi a matar per motius de defensa o, fins i tot, per ambició; el que no arribarà a entendre mai és que aquesta ambició arribi a cegar de tal manera a un dels fills de la seva terra en tots els sentits del mot, fins al punt que, sense recança, ni remordiment de cap mena, pugui fer vessar la sang d'un veí, d'un igual, d'un fill d'aquell mateix Camp, el nostre Camp, que ens és casa comuna.

I aquesta terra, xopa de sentiments feixucs, li fa arribar a l'oliver la tragèdia de manera viva, fins al punt que la sang entollada es filtra i es fon amb les argiles i amara els còdols i, a través de les arrels, arriba a les branques i s'entortolliga entre els nusos grisosos de l'escorça aspra, tot supurant, a la fi, com una fantasmagòrica estella vermella que recorda una petita flama. És la manera que tenen els olivers de plorar per les vides perdudes de manera absurda; bé sigui a les carlinades mig desdibuixades en l'oblit, que van omplir el Camp d'odis i de pors; bé sigui a l'última guerra civil, pintada amb més negres que grisos; bé sigui en qualsevol cas de mort irraonable i incomprendible, com les que omplen els diaris dia rere dia.

Però no tot són records tristos. L'oliver es redreça una mica – notareu com si us rasqués l'esquena– i sembla que tot bellugant les branques primes carregades de fulles i de flors menudes, d'un verd esvaït, quasi blanc, s'espolsés els mals records que li enverinen el cor. I llavors l'oliver us parlarà dels vilallonguins i vilallonguines que han somniat des de sempre en un futur millor per als seus fills; i, per aquest motiu que ha esdevingut l'objectiu principal de llurs vides, s'han esforçat, amb la complicitat de la terra, a extreure'n el millor fruit que els permetés augmentar la bossa i la hisenda. També us xiuxiuejarà, a cau d'orella, mig avergonyit, sentint vergonya aliena, les aventures d'aquells fatxendes nascuts per temptar la sort, els quals, en aquell Reus i en aquella Tarragona, tan properes i, tan sovint, tan llunyanes, plenes de brogit i temptacions, després d'haver pagat als burots i d'haver transformat la fuita i la verdura en moneda corrent, perdien bous i esquesles en aquelles timbes llegendàries que, com serps verinoses, no dormien ni de dia, ni de nit i que tant de mal van arribar a fer a tantes i tantes famílies i cases honrades del Camp. Però tornarà a deixar de banda els ximpls i us parlarà d'aquells vilatans compromesos que no sols procuraven per la família sinó que també procuraven per la comunitat. I així veureu com el poble, mica a mica, va agafant la fesomia actual. Com s'entesten, tots plegats, a bastir un poble agradable on viure i on perpetuar-se. I veureu com s'aixeca Sant Martí, amb magnificències neoclàssiques d'una sobrietat serena, i el campanar, que serà una atalaia magnífica per contemplar tota la riquesa que ens envolta; i com la devoció del poble fa que, amb l'esforç que calgui, es basteixi soplug per a la Mare de Déu del Roser:

Vostres goigs, ab gran plaer

*Cantarem, Verge Maria;
Puig la vostra Senyoria,
És la Verge del Roser*

I com també aniran apareixent petites indústries, que seran vistes com maneres alternatives d'omplir el rebost i d'anar fent un petit racó de manera menys feixuga i menys inestable o insegura que els que depenien únicament de la feina agrícola. L'oliver us farà adonar d'alguna fàbrica actual que conviu plàcidament amb els conreus que han donat fama i fortuna a la vila durant segles gràcies a aquells pagesos que han sabut convertir els èxits en fruits saborosos amb què han alimentat, generosament, el Camp i la Nació i han transformat les desgràcies—una pedregada inoportuna o una mala ma de manilla, per exemple— en renecs silenciosos mastegats entre brins de picadura, condemnats a esdevenir un fum grisenc i estantís que es desdibuixa en l'aire fins arribar a desaparèixer engolit per un oblit forçat.

Arribats a aquest punt notareu com l'oliver diu que ja n'hi ha prou. Amb la cortesia que li ofereix la vellesa com a penyora guanyada a pols, us tustarà l'esquena i us dirà polidament, de manera imprecisa, que torneu un altre dia. I tots dos sabreu, en aquell mateix instant, que aquest dia, segurament, no arribarà mai. Quan marxeu no us gireu, l'oliver ja s'haurà mig tombat d'esquena, cansat de tanta xerrameca, i li sabrà greu que el veieu abatut i encara patirà per vosaltres si endevina que us sentiu culpables de la seva fatiga.

Repreneu el camí. Els fanals ja són encesos i reconeixeu en els carrers il·luminats les imatges que us ha plomejat amb paraules

mudes l'arbre amic. Emmarcat pel portal de pedra us semblarà veure carrer Major enllà un subjecte amb perruca blanca que us és familiar i us saluda amb un mocador acabat amb punta de coixí. Passeu ràpid i creieu que la vista us enganya mentre des d'un plec pregon de la vostra memòria recordeu les fites d'aquell fill il·lustre de la vila que va gravar el nom de Vilallonga amb lletres daurades dins la història de la nostra medicina.

Aneu seguint. L'harmonia dels edificis, de tant en tant, es trenca. El batec de la vila medieval cada cop és més feble. Entre les construccions de fa gairebé un segle se n'hi aixequen d'altres de diverses èpoques, algunes de les quals tradueixen en ciment la dèria de promotors insensibles capaços de tot per aconseguir diners fàcils, de manera ràpida. I llavors us n'adoneu del teló de fons. L'oliver no us n'ha parlat i us sorprèn. Centenars de bombetes fan de base a l'immens pastís d'on surten unes candeles altes que no deixen de fumejar. La vall es plena d'un brogit callat i tens que us encarcara la mirada. Sospiteu que si haguéssiu entrat pel sud, el regust de salabor que duríeu a flor de llavi se us hauria envernissat amb un regust rude i amarg que us dividiria els sentiments amb un tall net, com els que feia en Pere Virgili a l'Acadèmia. D'una banda, reproveu que es potinegi l'aire que respirem; d'una altra, enteneu que és necessari i que, tot plegat, no deixa de ser una font de riquesa. Una font de riquesa per aquelles viles que envolten els fums de manera immediata; una font de riquesa que les ha fet créixer en tots els sentits; que els ha plantejat nous reptes; que els ha forçat a una integració de nous habitants a la qual, hores d'ara, ja hi estan acostumades. Us torna a estranyar que l'oliver no us n'hagi dit res i mentre deixeu enrere la vila us queda el dubte de si

se n'ha oblidat, de si ha volgut amagar-vos alguna cosa o que, senzillament, des d'on està plantat, no coneix com la història, capriciosa de mena, ha transformat Vilallonga. D'una cosa, però, sí que n'estareu segurs: si haguéssiu entrat pel sud el relat hauria estat tot un altre.

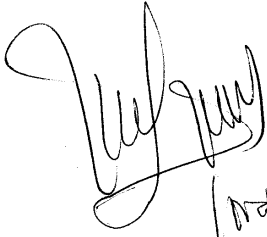
Vilallonguines i vilallonguins sentiu-vos part de la història mentre feu història. Porteu dins vostre un reguitzell de vivències heretades que dibuixen el vostre tarannà amb traços acurats i precisos. Sabeu que la vida no regala res i que tot ens ho hem de guanyar a pols i que després de la feina, de la gran feinada que a tots ens costa seguir tirar endavant, bé està de deixar que la joia i l'alegria de la festa ens inundi l'esperit fins a saturar-lo d'una felicitat dolcenca.

Iniciu la Festa, obriu la porta dels sentiments col·lectius que us fan sentir un veritable poble en el sentit literal del mot; que els ulls dels avis ens recordin d'on venim amb mirades carregades d'enigmes impossibles de desvetllar, que la música s'empelti de la nostra llengua estimada i ens esperoni a seguir-la defensant, que repiquin les campanes, que sonin les gralles i els timbals mentre els castellers abracen els núvols i fan seu el cel. Músics, afineu bé els instruments perquè els balls siguin lluïts i recordeu que el foc és font de vida i que les guerres sols es permeten d'aigua.

Veïnes i veïns de Vilallonga del Camp, abans que els records de la vostra festa s'acabin d'esfilagarsar, gaudiu i fruïu d'una esplèndida Festa Major en honor dels copatrons Sant Abdon i Sant Senen.

Visca Vilallonga!

Visca Catalunya!

A stylized, cursive handwritten signature in black ink, appearing to read 'Jordi Ayuso'.

Jordi Ayuso

29 de juliol de 2011